

**Incumbensa Derungs concernent l'introducziun dal dretg da votar a la vegliadetgna da 16 onns
(dretg d'eleger e da votar activ)**

L'art. 9 da la Constituziun chantunala (CC) prevesa il dretg d'eleger e da votar a partir dal 18avel onn da vita cumplenì. La Sessiun dals giuvenils ha inoltrà l'avrigl 2019 ina petiziun per introducì il dretg da votar a la vegliadetgna da 16 onns.

Sin plaun federal è vegnida acceptada l'onn 2021 ina proposta da la Cumissiun d'instituziuns politicas che pretenda d'introducì il dretg da votar activ a la vegliadetgna da 16 onns sin plaun federal. Il chantun Glaruna per exempel enconuscha già dapi l'onn 2007 il dretg da votar a la vegliadetgna da 16 onns. Tant la Confederaziun sco er il chantun Glaruna vulan uschia tegnair quint da l'integraziun actuala tempriva dals giuvenils en la societad e da lur avertadad envers temas politics.

La Svizra n'ha betg ina rolla da pionier en quai che pertutga la participaziun dals giuvenils a la politica. L'Austria ha introducì l'onn 2007 il dretg da votar a la vegliadetgna da 16 onns e la Germania ha sbassà la vegliadetgna da votar en passa 10 pajais federativs a 16 onns. Ussa èsi ura e temp per il Grischun da tegnair quint dals svilups demografics e d'apprezier l'interess politic da la giuventetgna e da sbassar la vegliadetgna da votar activamain a 16 onns.

Cun il Plan d'instrucziun 21 ha il Grischun mess in emprim crap per ina participaziun politica pli activa dals giuvenils. Il Plan d'instrucziun 21 porscha la flexibilitad da tractar temas politics actuals pli savens e pli intensivamain. Teoreticamain duain las structurass politicas naziunalas, chantunalas e communalas vegnir decleradas pli baud che fin ussa – sche pussaivel gia en la 1. e 2. classa dal stgalim superiur.

Oravant tut ils suandants arguments pledan per l'introducziun dal dretg da votar a la vegliadetgna da 16 onns:

1. in augment da la paisa politica da la giuventetgna tar votaziuns ed elecziuns chantunalas e communalas

Tar chaussas communalas sco er chantunalas che pertutgan eventualmain fermamain la giuventetgna, vegn ella integrada il mument mo darar u insumma betg en ils process politics regulars.

2. in senn da responsabladad politic rinforzà da la giuventetgna

La giuventetgna daventa pli savens conscienta da l'impurtanza da gidar a concepì in moda activa l'agen avegnir. Già durant il temp da scola vegnan integrads ils giuvenils, e lur interess vegn sveglià adina pli savens.

3. il senn da responsabladad necessari dastga vegnir spetgà en questa vegliadetgna

Cun 16 onns surpiglian giuvenils già grondas responsablads e ston far giudicaments complexs sco er prender decisiuns (plazza d'emprendissadi, traffic...). La participaziun politica cun in dretg da votar e d'eleger activ dastga perquai senz'auter vegnir spetgada.

4. ina confruntaziun tempriva e seriusa da la giuventetgna cun la politica

La proposta na porscha a la giuventetgna minorennas cun dretg da burgais svizzer a partir dal 16avel onn da vita cumplenì betg mo la pussaivladad da demonstrar e d'exprimer l'opiniun, mabain er da sa participar politicamain in moda efficazia. Il giavisch da la giuventetgna da participar a la concepziun ves'ins vi da l'exempel da las demonstraziuns dal clima uschè bain sco dapi onns betg pli. Ma er la debatta da corona ha muventà la giuventetgna e procurà per in augment tar las partidas giuvnas. Ulteriurs temas èn la digitalisaziun ed il provediment. Ils giuvenils mussan grond interess e s'engaschan er per quests temas. A maun da quests exempels èsi evident, che l'interess per temas politics actuals è avant maun e che la giuventetgna vul s'engaschar.

5. suandar l'exempel positiv dal chantun Glaruna

Il chantun Glaruna, che ha magari ina temprava conservativa, ha mussà già l'onn 2007 ch'ina realisaziun è pussaivla e che quella sa cumprova. Il Grischun duai suandar quest exempel positiv.

6. ina collaziun pli ferma cun la patria

L'integraziun tempriva ed activa da la giuventetgna minorennas en la politica communalas porscha la pussaivladad da gidar a concepì in avegnir attractiv e da rinforzar la collaziun cun il lieu d'origin. Uschia pudessi vegnir fatg frunt meglier ad in'eventuala emigraziun.

Las sutsegnadras ed ils sutsegnaders èn da l'opiniun, che l'integraziun rinforzada ed activa da la giuventetgna en la politica è fitg impurtanta ed urgenta. In'approvaziun e l'ulteriura elavuraziun da l'incumbensa rinforza la conscienza politica ed il sistem da milissa.

Per tut quests motivs numnads qua survart vegn la Regenza cun quai incumbensada da midar la Constituziun chantunala en quel senn, che las persunas domiciliadas en il Grischun che han il dretg da burgais svizzer e che han cumplenì il 16avel onn da vita, han il dretg d'eleger e da votar activ.

Cuira, ils 16 da favrer 2022

Derungs, Müller (Favugn), Favre Accola, Atanes, Baselgia-Brunner, Berther, Berweger, Brunold, Buchli-Mannhart, Cahenzli-Philipp, Caluori, Cantieni, Casutt-Derungs, Caviezel (Cuira), Clalüna, Danuser, Degiacomi, Della Cà, Della Vedova, Deplazes (Rabius), Ellemunter, Epp, Felix, Florin-Caluori, Flütsch, Föhn, Gartmann-Albin, Geisseler, Hardegger, Hartmann-Conrad, Hofmann, Hohl, Holzinger-Loretz, Horrer, Jochum, Kappeler, Kohler, Kunfermann, Kuoni, Lamprecht, Loepfe, Loi, Märchy-Caduff, Michael (Donat), Niggli-Mathis (Grüsch), Noi-Togni, Papa, Paterlini, Perl, Pfäffli, Preisig, Rettich, Ruckstuhl, Rutishauser, Salis, Sax, Schmid, Schutz, Stiffler, Thomann-Frank, Ulber, von Ballmoos, Weidmann, Wellig, Widmer-Spreiter (Cuira), Wilhelm, Zanetti (Landquart), Bisaz, Bürgi-Büchel, Collenberg, Gujan-Dönier, Heini, Pajic, Spadarotto, Tomaschett (Cuira)